

LEGEEN ETA ADMINISTRAZIOAREN HIZKERA, TESTU-ANTOLATZAILEEN IKUSPEGITIK

Andres Urrutia

Cedant arma togae, concedat laurea linguae

Zizero

Não é possível ser-se um bom jurista sem o domínio ágil,
hábil e pleno da Língua

Malato&Ferreira
Manual de Retórica & Dereito

1. ITZULPENAREN PREMIA

Egun legelari euskaldunak bere buruari galdetzen badio nola eman behar den euskaraz gaztelaniaz idatzitako lege-testuren bat edo Administrazioaren testuren bat, begi-bistakoa da itzulpenera jo behar duela, hots, lehendik egina dagoen itzulpen batera jo, edo, kasurik gehienetan, itzulpen hori, nola edo hala, eskuratu, itzultzailearen laguntzarekin edo bere bostean eginda.

Badira gure artean uste dutenak legelariak eta itzultzaileak bat direla, batez ere, gaztelania-euskara kontuetan, sinetsirik, besterik gabe, bi hizkuntza horien jabe izateak berez dakarrela itzultzaile-dohainen jabe izatea.

Ez da hori oraingo abiapuntua. Aitzitik, orri hauen oinarria arras bestelakoa da, itzulpenaren bideari den txikiena ere kendu gabe, itzulpenaren bide horri lagundu nahi baitio testu honek, agerian jarritz egunero gure gizartean present dauden testu juridiko-administratiboetatik hainbaten itzulpenak eta horietan zer-nolako garrantzia duen diskurtsoak, eta, are zabalagoa, diskurtsoaren gako diren testu-antolatzaileek.

Bihoaz, aldez aurretik, testu-antolatzaileen kontzeptuak eta xehetasunak jakinekotzat, horietan ez baikara sartuko. Beto, jarraian, horien zer-regina testu markatu batzuetan, alegia, hizkera juridiko-administratiboaren testuetan, batez ere, testu horietan haztatzeke horien ezaugarri nagusiak eta orokorrak.

2. EUSKARAZ ZER?

Haztatze-lanetan hasteko, ezinbestekoa da haztagarri ditugun horiek deskribatzea. Gure kasuan, euskaraz dagoen edo legokeen testu-masa juridikoa eta administratiboa.

Apartera joan gabe, badira egun Euskal Herrian, bost aldizkari ofizial, testuak egunero-egunero euskaraz ateratzen dituztenak. Araba, Bizkaia, Gipuzkoa, Nafarroa eta Euskal Autonomia Erkidegoaren testu juridiko eta administratiboak eskura daude, paperean nahiz sarean.

Horien zerbitzura, itzultzaile-andana, egunero-egunero, Administrazio publikotik edo legebiltzarretatik zernahi etorri eta euskaratu behar izaten dutenak. Langintza horretan, esan gabe doa, ez dira bakarrik. Hamaikatxo udal, elkarte eta erakunde, eta bestelakoak ere horretan ari dira, unibertsitateetan, komunikabideetan, hizkuntzaren industrietan eta abarrekoetan egiten dena bazterrean utzi gabe.

Hala ere, euskal eragilea horra joaten denean, zerekin egiten du topo bat-batean? Testuak ulergarri al dira? Eta, horren ondorioz, erabilgarri al dira?

Eraitza gazi-gozaoren zaporea du horrek. Urte luzeak iragan dira, ia-ia mende laurdena, mundu juridikoaren arlo desberdinetan aritu izan dira itzultzaileak, eta nabaria da halako bat-etortzea, batik bat, lexikoaren eta esamoldeen barruan; baina oraindik urrun eta urri ikusten da euskarazko diskurtsoaren eraberekotasuna.

Gehienetan ere sumatzen da halako gogo berria, esamolde sinpleetara eta ulergarrietara doana, zuzenbide konparatuan ari den bide beretik. Orobat, euskal idazle klasikoak errespetatzeko jokaera, sarritan baitaude horietan izpi esanguratsuak, bidelagun eta gidari izan daitezkeenak.

Hitz gutxitan esateko, badira horietan euskararen esparru orokorrean sumatzen den prosa estandarraren premiak, arlo juridiko eta administratiboari dagokiona egoki islatu beharko lukeena.

3. BI OSAGAI

Ezin konta ahalezko bibliografia kausi daiteke azken urteetan zuzenbidearen hizkerari dagokionez. Auzo-erdaretara joanez gero, frantsesak, italierak edo espainierak, ingelesa bera ahaztu gabe, gogoeta berezia eskaini diote afera honi. Esan gabe doa horretan asko lagundu duela Europako Batasuna eratzeko, batasun horretan gertatu baita, barne-barnetik, halako bitasuna: zuzenbide bakarra eta hizkuntza-aniztasuna.

Hartara, hizkera juridiko eta administratiboaren ezaugarriak zehazteko orduan, badira iritzi desberdinak. Oro har, bateratsu dator gehiengoa, hizkera orokorraren aldaki gisa zehazteko, ezaugarri bereziak dituen, hain justu ere, zuzenbidearen esparruak ematen dizkionak¹.

Berezitasun horietan, hainbatez, badira morfologikoak eta sintaktikoak, lexikorenak ere bai, eta, zer esanik ez, sozio-pragmatikoak. Azken horiek dira, gehienbat, lerro hauen interesekoak, horietan zehazten baita ahaleginaren ardatza.

Gogora ditzagun, bide batez, hizkera juridiko horren xehetasunak, euskararen ikuspegitik:

- a) Hizkera erkidearen formakuntza-prozesua bidean dago; eginaren eginenez, hau da, estandarizazio bete-betean. Euskaltzaindiaren euskara batua izan da horretan gidari eta norabidea. Gramatika eta lexiko erkidea ere bidean datoz, epeka bada ere.

Horretan «hizkera erkide-hizkera juridiko» bitasunean, bigarrena da lehenengoaren zordun. Eta zor hori, historian behintzat, oso gutxitan ordaindu du euskarak.

Izatez, tradizio laburra dauka euskarak horrelako zereginetan, eta arian-arian dator horren osaketa.

- b) Hizkera erkide-hizkera bereziaren ondoan, behar-beharrezkoa da produkzio-gune esanguratsuak izatea. Egun, halakoak dira Euskal Autonomia Erkidegoa, Nafarroako Foru Komunitatea eta hiru herrialdeetako foru-aldundien egitura politiko eta administratiboak, horiek aitortzen baitiete euren buruei euskara eta gaztelaniaren ofizialtasuna, eta, horren ondorioz, bi hizkuntza horietan euskarazko diskurtsoa eraiki beharra.
- c) Bide beretik esan daiteke diskurtso horren antolatze garaian, sorkuntza eta berezkotasuna baino, itzulpena dela nagusi. Itzulpen juridiko eta administratiboa, gehienbat arau-mailan ari dena, legearen nahiz Administrazioaren eremuetan. Ez horrenbeste, horratio, zuzenbidearen irakaskuntzan nahiz justizia-administrazioan.

Batera zein bestera, itzulpena lagunik preziatuena dela, hizkera juridiko horren aurpegia zehaztea komeni da.

¹ Ikus, askoren artean, hurrengoak: CORNU, G. (2005): *Linguistique juridique*, Paris: Éditions Montchrestien, EJA, 3. argitaraldia, 443 or. MARTÍN DEL BURGO Y MARCHÁN, Á. (2000): *El Lenguaje del Derecho*, Bartzelona: Editorial Bosch, 387 or. GARZONE, G. eta SANTULLI, F. (Arg.), (2008): *Il linguaggio giuridico. Prospettive interdisciplinari*, Milano: Giuffrè Editore, 303 or. SCARPELLI, U. eta DI LUCIA, P. (Arg.), (1994): *Il linguaggio del diritto*, Milano: LED- Edizioni Universitarie di Lettere Economia Diritto, 497 or.

4. LEGE-HIZKERA EUSKARAZ: TERMINOLOGIATIK DISKURTSORA

Euskaraz sorturiko hori, dena den, begien bistakoa da lexiko eta morfologiari buruz.

Ezaguna da horretan CORNU-k biribildutako sailkapena. Horretan ere, bereizketa ez da nolana hikoia, hitz juridiko eskusiboen eta eskusibo ez direnean artean:

Les mots, à considérer ici, en eux-mêmes, sont les éléments du vocabulaire juridique, les termes juridiques. Deux critères associés les caractérisent comme entités de base du langage du droit:

- Ils sont **porteurs d'un sens**. Ce sont des unités significatives. Dans cette fonction, chacun constitue une entité linguistique distincte et autonome qui suffit par elle-même à produire un sens, à signifier.
- Ils sont porteurs d'un **sens juridique**. Ils ont un sens au regard du droit. Ceux que nous retenons reçoivent même plus spécifiquement leur sens du système juridique (CORNU, G. (2005): *Linguistique juridique*, Paris: Éditions Montchrestien, EJA, 3. argitaraldia, 61. or.).

Lexikoari dagokiona gutxiena ere kendu gabe, esan daiteke morfologia eta sintaxiaren aldetik ere hizkera juridikoa hizkera erkidearekin aldentzen ez dela nabariro.

Morfosintaxitik harago, ikuspegi komunikatiboa ere tartean dago. Komunikazio juridikoak, alabaina, baditu bere eskabide propioak eta behar premiazkoenak. Horietan sartuta, guztiz lagungarri izan daiteke, legearen esparruan, aztertzea auzo-erdarek eragin duten diskurtso juridikoaren komunikazioan zernolako isla izan dezakeen testu-antolatzaileen erabilerak, euskararentzat bereziki, hizkera juridikotik abiatuta eta orain arte sumatzen dugun hutsunea bilduz.

Hainbatez, ez dira oso ugariak horren inguruko gogoetak; ezta, gutxiago ere, egun Espainian indarrean dauden lege-testu nagusiak euskararen bidez emateko ahaleginetan.

Doktrinak ere igarri ditu halako hutsuneak. BEAUDOIN-ek ezin argiagi dio, Quebecoko egoera dela eta:

*En common law comme dans les systèmes d'inspiration romano-germanique, le système conceptuel est entièrement dépendant du discours. Et, au sein de ce discours du droit, la phraséologie tient une place de choix. D'où l'importance de trouver et d'employer les lexèmes susceptibles de se combiner de façon idiomatique pour former un énoncé déterminé. Ce phénomène s'appelle, en linguistique, collocation (ou cooccurrence) (BEAUDOIN, LL.L. (2007): «La traduction juridique au Canada. Contraintes linguistiques et juridiques. L'apport de la juri-linguistique», in SUEUR, J.J. (Zuz.), *Interpréter&Traduire. Actes du colloque in-**

ternational des 25 et 26 novembre 2005 Faculté de Droit de Toulon, Bruxelles: Bruylant, 181. or.).

Kexu dator, bide beretik, halako fraseologia nekez aurkitzen baitu bere zereginetarako:

Il existe peu d'ouvrages pour guider le traducteur juridique dans sa difficile tâche de trouver le bon cooccurrent, le syntagme approprié, la formule idiomatique. Ce domaine de la jurilinguistique reste largement encore à explorer. Les lexiques bilingues abondent. Les banques de terminologie –Termium, Eurodicautom– se multiplient, les vocabulaires, glossaires et lexiques spécialisés ne manquent pas. Mais beaucoup reste à faire en matière de phraséologie juridique bilingue (Ibidem, 182. or.).

Europar ere, arrangura bera erakutsi dute beste batzuek, hizkera juridikoaren ikuspegitik. PREITE-k honetara azaltzen du bere iritzia, testu-antolatzailerik buruz, hizkera juridiko eta administratiboaren barruan:

*La recherche des facteurs de cohésion se fait à travers le repérage de certaines stratégies qui recourent dans tout type de texte, comme la répétition des constituants, les liens anaphoriques et cataphoriques, le recours aux connecteurs entre les phrases, aux marqueurs d'intégration linéaire qui découpent et articulent le texte, aux ellipses et aux inférences. Ces phénomènes linguistiques, regroupés par Adam sous la définition de «texture transphrasique», ont le but principal de faire progresser le texte et d'en assurer la continuité à travers la répétition de certains éléments prédisposés par l'énonciateur pour aider la compréhension de la part du destinataire (ou co-énonciateur). La cohérence est plus difficile à saisir car elle est constituée d'une série de phénomènes sémantiques, rhétoriques et pragmatiques qui doivent être interprétés par le coénonciateur dans chaque texte et qui se manifestent tour à tour de manière différente (PREITE, CH. (2005): *Langage du droit et linguistique. Étude de l'organisation textuelle énonciative et argumentative des arrêts de la Cour (et du tribunal) de Justice des Communautés européennes*, Roma: Aracne editrice, 91-92. orr.).*

Badira, beste aldetik, arreta osoa jartzen dutenak testu-antolatzailerik alorrean, hizkera juridikoaren esparruan, batez ere, epaietan. ROVERE egileak xehe-xehe aztertzen ditu halakoak, Italiako jurisprudentziaren barruan, testu-antolatzailerik horiek izan ditzaketan zereginak azpimarratuz:

*La frequenza e le modalità d'impiego dei connettivi –per la cui categorizzazione adottiamo, in dipendenza dalla prosettiva sociolinguistica qui scelta, una concezione funzionale ampia, fondata soprattutto su Berretta (1984)– sono tuttavia determinate, considerando la natura del brano, anche da esigenze tecniche. La complessità dei fatti, la loro disamina analitica e il livello al quale si dibatte la causa impongono un'esposizione elaborata i cui riflessi linguistici, per l'altro nel sostegno dell'articolazione argomentativa, affidato a una fitta rete di mezzi di coesione lessicali (ROVERE, G. (2005): «Connettivi in sentenze e marche di registro», *Capitoli di Linguistica Giuridica. Ricerche su corpora elettronici*, Alessandria: Edizioni dell'Orso, 139. or.).*

Hartara, hizkera juridiko eta administratiboaren teknika eta teknifikazio-maila zehaztuta, badira horren barruan hizkera-mota desberdinak, jakina denez.

Arauen hizkerari dagokionez, zehaztu behar dira lehendaurrez horren ezaugarriak; eta, besteak beste, lexikoa eta morfojoskera alde batera utziz, testualitatea ere azpimarratzea ez da alferreko lana.

Izan ere, MANTOVANI-ren aipu luzea erabil daiteke horretarako, egoki laburbiltzen duelako zein ezaugarri dituen arauen hizkerak (azpimarratzea geurea da):

Considerati in quest'ottica, i testi normativi esibiscono una nutrita serie di tratti di superficie consoni con l'elevata rigidità del vincolo interpretativo posto dall'autore. Questo tipo di testo si presenta infatti, in genere, con un impianto ben scandito, articolato in blocchi spesso dotati di titoli e di numeri. Fa riferimento a precisi concetti di partenza (ad esempio, a norme sovraordinate) e fornisce talvolta definizioni di parole e concetti chiave. Fa uso frequente di legamenti sintattici e di rinvii interni espliciti (es. «Nel caso previsto dall'articolo precedente »); ricorre alla ripetizione, cioè evita i sinonimi, per garantire l'univocità degli elementi lessicali. Sempre per esigenza di univocità, il testo normativo si astiene da esemplificazioni (che possono creare incertezze circa la tassatività dei casi elencati). L'intento di attenersi al significato proprio delle parole impone di rinunciare a introdurre caratteri diversi nel corpo della frase e all'uso di virgolette, che implicino usi impropri; analogamente, nei testi normativi si cercheranno invano indicatori dell'emotività, come diminutivi e accrescitivi o focalizzatori (come gli avv. Persino, addirittura) o avverbi valutativi (ad es, purtoppo, fortunatamente). La necessità di stabilire esattamente i nessi comporta l'assenza di coordinazioni per asindeto.

*La scrittura legislativa è insomma impersonale e decontestualizzata, nel senso che la sua efficacia illocutiva rimane identica chiunque sia l'autore e il lettore (MANTOVANI, D. (2008): «Lingua e diritto. Prospettive di ricerca fra sociolinguistica e pragmatica», in GARZONE, G. eta SANTULLI, F. (Arg.), (2008): *Il linguaggio giuridico. Prospettive interdisciplinari*, Milano: Giuffrè Editore, 44. or.).*

WROBLEWSKY-ren aburuz:

Les normes sont des expressions linguistiques complexes. Leur parties constituantes sont des noms, descriptions, prédicats, foncteurs et autres formes linguistiques qui ne diffèrent pas de celles qui existent dans LN. Leur sens pourtant est fonction de la normativité du texte de l'acte normatif (17. or.).

Aurrekoak ezarrita, eta euskararen arlo juridikora etorrira, esan dezagun gutxitan aztertua izan dela hori. Aipa ditzagun, IVAP/HAEE erakundearen lanetatik kanpo², berrikitan Eusko Legebiltzarrak ondu duen ahalegina, aintzat hartzeko modukoa.

²ZENBAITEN ARTEAN, (1994): *Hizkera argiaren bidetik*, Gasteiz: Herri Ardulariaritzaren Euskal Erakundea, 303 or. ZENBAITEN ARTEAN, (2005): *IVAPeko estilo liburua*, Gasteiz: Herri Ardulariaritzaren Euskal Erakundea, 447 or.

Bi-biotan kezka nagusia da arauen itzulpena, alegia, gaztelaniaz sorturiko araua euskaraz nola eman. Bi-biotan ere, guri dagokigunez, joera nabariak, itzultze-kontuak egiteko orduan.

Hitz gutxitan esateko, Eusko Legebiltzarrarena aipa dezagun, berak ekarzen duelako halako mezu nagusia, egun Eusko Legebiltzarraren itzulpen-joeretan zein gailentzen den azpimarratzeko:

*Azterlanean aurrera egin ahala, hiru irizpide joan dira nagusitzen: euskaraz autonomiaz erredaktatzearen garrantzia (horretarako, gaztelaniatik urrundu beharra, itzulpenetan sarritan zaila gertatu ohi dena), kalko sintaktiko-semanticoko neurri handi batean borrokatu beharra, eta parataxiaren aldeko aldarria (EUSKO LEGEBILTZARRA/PARLAMENTO VASCO. ITZULPEN ZERBITZUA/SERVICIO DE TRADUCCIONES: *Gaztelania formaletik itzultzeko estrategiak*, in www.parlamento.euskadi.net).*

5. DISKURTSOA: TESTU-ANTOLATZAILEEN ERABILERA ESTRATEGIKOA LEGEEN BILBATZE-PROZESUAN

Esanak esan eta idatziak idatzi, nabaria da, onik onenean ere, egun bade-la aukerarik euskaraz itzultzearen bidez sorturiko lege-administrazio hizkera horretan; eta, zehatzago esanda, arauen hizkera horretan zer-nolako eragina izan dezaketen testu-antolatzaileek neurtzeko aukera.

Bistan da azken urteetan argitaratu direla hainbat lan, testugintza eta komunikazioa uztartu nahian³. Euskaltzaindia bera ahaleginetan dabil horrelakoetan, Corpus Batzordean eta Pello Esnalen zuzendaritzapean. Horren fruitua da *Testu-antolatzaileak. Erabilera estrategikoa* izenburuko liburua. Hortxe dagoen metodologia eta sailkapena oinarri hartuta, horren aplikazioa egin dugu, egun Hego Euskal Herrian harreman juridiko pribatuetan nagusi den *Kode Zibil* espainolaren lege-testuan kokatuz aurretiaz jarritako testu-antolatzaileen sailkapena. Kasu bakoitzaren barruan, iruzkin laburrak egin dira, arauen hizkerak zein karakteristika izan eta horren arabera. Testuaren erreferentzia bibliografikoa hauxe da:

Kode Zibila/Código Civil (2007): Bilbo: Deustuko Unibertsitatea eta Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea, 2. argitaraldia, 1281 or.⁴

³Besteak beste, ZABALA, I. (Koord.), (1996): *Testu-loturarako baliabideak: euskara teknikoa*, Bilbo: Euskal Herriko Unibertsitatea, 224 or. KALTZAKORTA MENTXAKA, M. (2007): *Prosa komunikagarriago egiten. Zenbait proposamen (I)*, Bilbo: Udako Euskal Unibertsitatea, 422 or. IDIAZABAL, I. eta LARRINGAN, L.M. (Arduradunak), (1998): *Koherentzia, kohesioa eta konexioa: testuratzeko baliabideak. Hizkuntzaren azterketa eta irakaskuntza*, Gasteiz: Euskal Herriko Unibertsitatea/ Arabako Foru Aldundia, 155 or. PLAZAOLA, I. eta ALONSO FOURCADE, M.P. (Arg.), (2007): *Testuak, diskurtsoak eta generoak. Euskal testuen azterketa korrontea*, Donostia: Erein, 251 or.

⁴Liburu honek biltzen ditu, Kode Zibilarekin batera, hasieratik gaur arteko lege-testuak, Kode Zibilaren testua moldatu dutenek.

Horren euskarri elektronikoa doan eskura daiteke, honako helbide elektronikon honetan:

http://www.iev.deusto.es/servlet/Satellite/Page/1116406939785/_eusk/%231116406939670%231116406939774%231116406939785/UniversidadDeusto/Page/PaginaCollTemplate

Gogora dezagun, bestalde, lege-testu horren euskarazko bertsioaren egi-leok esan genuena, diskurtsoa dela eta:

Zernahi gisaz, itzulpen onaren oinarriak ezin dira izan, besterik gabe, morfologia eta sintaxia. Aitzitik, xede-hizkuntzan idatzitako testuaren diskurtsoa moldatu egin behar da, itzulpenaren testuan jatorrizkoa behar bezala isla dadin. Gure kasuan, aurrekoaren adierazgarri, zenbait adibide jar daitezke:

a) *Liburu, titulu, kapitulu eta atalen euskarazko idazpuruak jartzeko orduan, ez da itzuli gaztelaniazko de preposizioa. Euskaraz, kasu nominatiboa jarri da, singularrez edo pluralez, lege-testu elebidunen bilduma honetarako finkatutako irizpideekin bat etorri.*

b) *Letra larri eta xehearen erabileraz denaz bezainbatean, irizpide orokorrrak jarraikoak izan dira: izen bereziak letra larritz idatzi dira; baina izen bereziok arrunt bihurtzekotan, letra xehea erabili da; pluralez egindako aipamenak letra xehez idatzi dira; eta bizidunei dagozkien karguak izendatzeko ere, letra xehea erabili da.*

c) *Zigor Kodean erabilitako irizpideei helduta, eta gaztelaniaz párrafo, apartado, número eta antzekoak nahierara erabiltzen direla kontuan hartuz, idatz-zati zenbakidunak identifikatzeko «paragrafo» jarri da euskaraz, eta zenbakirik gabekoetan, ostera, «lerrokada».*

d) *Zerrendak. Halakoak ohikoak dira Kode Zibilean. Beraien bitartez, kategoría juridiko zehatz batek barneratzen dituen osagaiak aipatzen dira. Zerrendarik ezagunenak dira, beharbada, ondasun higieziñei buruzkoa (334), gozamina azkentzeko arrazoiei buruzkoa (513) eta ondasun pribatiboak nahiz irabazpidezkoak jasotzen dituen (1346 eta 1347). Edozein kasutan ere, euskarazko bertsioaren hasierako baldintza azaltzeko, [subjektua + aditza] formula erabili da, eta, jarraian, zerrendaren osagai bakoitza jaso, jatorrizko testuaren arabera:*

(513.1g) El usufructo se extingue: 1. Por muerte del usufructuario.

(513.1e) Gozamina azkentzen da: 1. Gozameduna hiltzen denean.

e) *Definizioak. Horiek ere ohikoak izaten dira lege-testuetan. Espainiak Kode Zibilean nabariena omen da jabetzaren kontzeptuari dagokiona (348). Adierazgarriak dira, orobat, zortasunari buruzkoa (530) edota oinordetzako senipartearen ingurukoa (806). Halako definizioak prestatzeko orduan, gure proposamenak kontuan hartu du euskaraz adierazgarriena dena eta tradizioetik hurbil dagoena. Horrela, lehengo lekuan, definitutako osagaia jarri da; ondoren, aditza; eta, aditzaren ostean, definizioaren edukia. Horrek guztiak [subjektua+aditza+objektua] eskema bete du:*

(348g) *La propiedad es el derecho de gozar y disponer de una cosa, sin más limitaciones que las establecidas en las leyes.*

(348e) *Jabetza da gauzak gozatu eta xedatzeko eskubidea, eta legean ezarritako mugapenak baino ez ditu.*

Beste kasu batzuetan, definizioen izaera predikatiboagoa da. Definizio horiek azalpenak besterik ez dira, eta, horregatik, beste eredu baten bitartez euskaratu dira:

(142g) *Se entiende por alimentos todo lo que es indispensable para el sustento, habitación, vestido y asistencia médica.*

(142e) *Mantenu gisa hartzen da elikagaiak, gelak, arropak eta osasun-laguntzak izateko behar den guztia.*

Modu berean ere, definizioak bere baitara bil ditzake definitutakoaren existentzia edo muinari buruzko baldintzak:

(1088g) *Toda obligación consiste en dar, hacer o no hacer alguna cosa.*

(1088e) *Betebehar oro zerbaite eman, egin edo ez egite horretan datza.*

f) *Kode Zibilaren zenbait artikulutan, subjektuaren egite edo ez-egite bat azaldu eta gero, horren ondorio juridikoa ezartzen da. Horretarako erabili da, hain zuzen ere, norbaitek... eskema ezaguna. Zigor Kodean finkatutako formula errepikatuz, euskarazko bertsioan, artikuluaeren hasieran norbait izenordaina jarri da ergatibo kasuan deklinatuta, eta aditz jokatuari baldintzazko ba- partikula gehitu zaió:*

(227g) *El que disponga de bienes a título gratuito en favor de un menor o incapacitado, podrá establecer las reglas de administración de los mismos y designar la persona o personas que hayan de ejercitarla.*

(227e) *Norbaitek dohainik ondasunak xedatzen baditu adingabearen edo ezgaituaren mesederako, ondasunok administratzeko erregelak ezar ditzake, eta administrazio hori burutu behar duen pertsona edo pertsonak izenda ditzake.*

Labur-zurrean, lan honetan berebiziko ahaleginak egin dira hizkuntzaren gorabehereri eta beraren etengabeko garapenari erreparatzeko, bai eta gizarte-beharritzanei egokitzeko ere. Ahalegin horien guztien xedeak, lehen adierazi bezala, bi izan dira: bata, zuzenbidearen esparruan, eta, bestea, hizkuntzalaritzaren eremuan. Lehenengo eta behin, euskararen normalizazioa iritsi nahi izan da, historian zehar arrotz izan zaión esparru batean. Eta, bigarrenik, euskarazko testuan behar bezala lotu edo uztartu nahi izan dira jatorrizko hizkuntza eta xede-hizkuntza, bi-bion arteko baliokidetasuna, eta, horrekin batera, segurtasun juridikoa ere bermatzeko. Ezaguna denez, euskararen normalizazioa zuzenbidearen esparruan nekez lortuko da, hori kalitatezko testu juridikoen bitartez ziurtatzen ez bada. Zailtasun hori gogoan izan behar dute, nahitaez, itzulpen espezializatuaren munduan dihardutenek (Kode Zibila/Código Civil (2007): Bilbo: Deustuko Unibertsitatea eta Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea, 2. argitaraldia, 54-56. orr.).

5.1. Testu-markatzaileak Kode Zibilean

5.1.a. Informazioaren egituratzaileak (nahiz iruzkingileak, nahiz ordenatzaileak, nahiz zeharkariak)

Sarri ez: testu arau-emailean (hots, artikuluetan), nekez; erabiltzekotan, zioen azalpenean, lege-testuak horretan argitzen dituelako eraldaketaren nondik norakoak.

Iruzingileen zenbait adibide:

1889ko uztailaren 29ko Errege-Aginduaren azalpena

Artikulu horrek adierazten duenez, bihar-etziko ezkontzak Erregistro Zibila-ren akten bitartez frogatuko dira, eta, halakorik izan ezean, beste froga-mota batzuk onartu ahal izango dira. **Bada**, kasu horretan bakarrik, eta ordezkio froga gisa, 54. artikulua ekoera-edukitze onartu du (109. or.).

Artikulu hori zabaldu beharra dago, zortasun horiei bihar-etzi aplikatuko zaien araubidea argiro-argiro zehazteko. **Horrela**, ez da uste izango aurretiazko legerian aipaturiko zabalera zortasun batzuentzat desagertuko diren (111. or.).

Ordenatzaileen zenbait adibide:

Urriaren 15eko 11/1990 Legearen hitzaurrea

Lege honen helburuak dira, **aurrenik**, sexuaren arabera bereizkeriak ezabatzea, halakoek legeria zibilean oraindik indarrean dirauten heinean, eta, **hurrenik**, arauen bitartez garatzea Konstituzioan ezarritako berdintasun-printzipioa (915. or.).

Uztailaren 21eko 49/1960 Legearen zioen azalpena

Alde batetik, antolamendu juridiko guztiek etorkizunerako joera dutenez gero, ez da nahiko gaur praktikan gertatzen dena berrestea; horrez gain, etorkizunean gerta daitekeena ere aurreikusi beharra dago. **Beste alde batetik**, arau guztien abiapuntua eta hurbileko destinoa da gizakien arteko harremanak arauzea (817 eta 818. orr.).

5.1.b. Operatzaile argudiozkoak

- Indartzaileak: ezinbesteko direnetan bakarrik (gutxitan).
- Zehatzaileak: askorik ez, legeetan ez baita ohikoa adibideak zerrendatzea.

Indartzaileen adibidea:

737. artikulua

*Testamentuko xedapen guztiak **berez** ezeztagarriak dira, nahiz eta testamentugileak testamentuan adierazi xedapenok ez ezeztatzeko borondate edo erabakia (408 eta 409. orr.).*

Zehatzaileen adibidea:

788. artikulua

*Baliozkoa izango da xedapena, jaraunsleari ezartzen badio aldiro-aldiro kopuru jakin batzuk ongintzako obretan inbertitzeko betebeharra, **adibidez**, dontzeila txiroei ezkonsariak edo ikasleei, txiroei, ongintza-etxeei nahiz herri-ikastetxeei pensioak emateko betebeharra, hurrengo baldintzak kontuan hartuta... (424. or.)*

5.1.c. Lokailuak (emendiozkoak, hautakariak, aurkaritzakoak, ondoriozkoak, kausazkoak)

1. Emendiozko lokailuak:

Arauk osatzeko datu berriak gaineratzen direnean.

68. artikulua

*Ezkontideek betebeharra dute, elkarrekin bizi, bestearenganako fideltasuna izan eta elkar sorosteko. **Gainera**, elkarrekin banandu beharko dituzte etxeko ardurak, bai eta aurreko, ondorengo eta euren ardurapeko beste pertsonen gaineko zaintza eta arreta ere (173. or.).*

142. artikulua

*Mantenu gisa hartzen da elikagaiak, gelak, arropak eta osasun-laguntzak izateko behar den guztia. **Halaber**, mantenu-hartzailea adingabea den bitartean, mantenuak bere barruan hartzen ditu mantenu-hartzaile horren hezkuntza eta haziera; mantenu-hartzailea adin nagusikoa izanik ere, horren heziketa oraindik ez denean bukatu berari egotzi ezin zaion arrazoiairen ondorioz, heziketa horren gastuak ere mantenuaren barruan sartzen dira... (205. or.).*

2. Lokailu hautakariak:

Betekizun biren artean hautatzea dagoenean.

1767. artikulua

*Gordailuzaina ezin da gordailupeko gauza baliatu, horretarako gordailugilearen esanbidezko baimenik izan gabe. **Osterantzean**, gordailuzainak kalte-galeren gaineko erantzukizuna izango du (700. or.).*

839. artikulua

Ezkontideari bere gozamen-zatia ordaintzeko, jaraunsleek esleitzen diezazkionte bizi arteko errenta, ondasun zehatz batzuen produktuak edo eskudiruzko kapi-

*tala; horretan, jaraunsleek eta alargunak elkarren arteko adostasunez jardun behar dute, edo, **bestela**, epailearen aginduz (442. or.).*

3. Aurkaritzako lokailuak:

Erregela orokorrari salbuespena/ñabardura jartzekotan.

586. artikulua

*Eraikinaren jabeak horren teilatu eta gainaldeak eraiki behar ditu euri-urak norberaren lurrera, edo, bestela, kale nahiz leku publikoetara eror daitezzen, ez, **ordea**, alboko lurrera. Urak norberaren lurrera erori arren, jabeak ur horiek batu behar ditu, alboko lurrean urok kalterik eragin ez dezaten (360 eta 361. orr.)*

1475. artikulua

*Ebikzioa gertatuko da, erosleari kentzen zaionean, epai irmoaren bidez eta erosketaren aurreko eskubide baten ondorioz, berak erositako gauza osoa edo horren zati bat. Saltzaileak ebikzioaren ondoriozko erantzukizuna izango du, kontratuan ezer adierazi ez arren. Kontratugileek, **alabaina**, saltzailearen legezko betebeharrak hori gehitu, txikiagotu edo ezabatu ahal izango dute (616. or.).*

4. Ondoriozko lokailuak:

Egitezko kasua eta ondorioa lotzeko erabilgarri oso.

1860. artikulua

*Bahia eta hipoteka zatietan dira, nahiz eta zordunaren edo hartzekodunaren kausadunen artean zorra zatitu. **Hortaz**, zordunak zorraren zati bat ordainduta ere, zordun horren jaraunsleak ezin du eskatu bahia edo hipoteka proportzio horretan azkentzea, zorra osorik ordaintzen ez den bitartean (725. or.).*

33. artikulua

*Bi pertsona edo gehiagori deitu bazaie elkarren oinordeko izateko, zalan-tzak badaude lehenago nor hil den jakiteko, eta norbaitek adierazten badu batarren edo bestearen heriotza aurretik gertatu dela, **orduan**, berari dagokio hori frogatzea (161 eta 162. orr.).*

5. Kausazko lokailuak:

Inoiz, zerbaiten eragilea zein izan behar den argitzeko.

1479. artikulua

*Ebikzioaren ondorioz erosleak gauzaren zati bat galtzen badu, eta, gauza osoarekin alderatuz, zati hori hain garrantzitsua bada, **ezen** zati hori izan ez balitz, erosleak ez baitzukeen gauza hori erosiko, erosle horrek kontratuaren hutsalketa eska dezake; baina gauza itzultzeko betebeharrak du, eskuraketa-unean gauza horrek zituen kargekin bakarrik (618. or.).*

5.1.d. Birformulatuak (esplikatioak, zuzentzuak, urruntzuak,

laburbiltzaileak)

1. Birformulatzaille esplikatiboak:

Horiek ere zioen azalpenetan hobe.

1889ko uztailaren 29ko Errege-Aginduaren azalpena

*Dena den, eskubide berria izanez gero, **hau da**, kodean lehenengoz ezartzen den eskubidea izanez gero, eta aurretiazko legeriak ez badu halakorik aitortu, eskubide horri kodea bera aplikatu behar zaio... (120. or.).*

1928ko urtarrilaren 13ko Errege Dekretu-legearen azalpena

*Azken finean, eraldaketaren xedea jarraikoa da: abintestato oinordetzarako deien hurrenkeran, estatuari lehentasun handiagoa ematea, **alegia**, Kode Zibilaren 956. artikulua orain aitortzen dion lehentasuna baino handiagoa (773. or.).*

2. Birformulatzaille zuzentzaileak eta urruntzaileak:

Ez-ohikoak.

Maiatzaren 2ko 14/1975 Legearen zioen azalpena

*Hori dela eta, emakume ezkondua edo, **hobeto esanda**, ezkontideetatik edozein, merkataritzan aritzeari buruz, arauketa berria ezarri da... (881. or.).*

Maiatzaren 31ko 1.836/1974 Dekretuaren zioen azalpena

*Aldaketok ez dute aldarazi testuaren osotasuna, baina ahalbidetu dute testu horren egitura gizarte-errealitatearen norabideekin bat etortzea. **Nolanahi ere**, eraldaketarik garrantzitsu eta eragingarriena hauxe da, beraren emaitza atariko titulu berria baita (846 eta 847. orr.).*

3. Birformulatzaille laburbiltzaileak:

Halakoak egotekotan, zioen azalpenetan, eraldaketaren xedea ongi finkatzeko.

Urtarrilaren 7ko 4/2000 Legearen zioen azalpena

*Epaileak heriotza-adierazpena ematen duenean, gizabanakoa hil delako presuntzioa sortzen da; presuntzio horren ondorioz gerta daitezke egiazaturiko heriotzak berak dakartzan ondore juridiko berberak. **Azken finean**, mekanismo juridiko horren bitartez, segurtasuna, egonkortasuna eta konponbidea eman daizkieke administrazio, ondare eta ekonomiaren inguruko arazoei, halakoak jasan behar baitituzte desagertuen familiakoek (966 eta 967. orr.).*

Azaroaren 11ko 21/1987 Legearen hitzaurrea

***Laburbilduz**, jarraikoa azpimarratu behar da: familia-harrera administrazio-bidean gauzatu arren, harrera hori hasiera-hasieratik dago Fiskaltzaren zaintzapean eta epailearen kontrolaren menpe (906. or.).*

5.1.e. *Berbaldi-markatzaileak: epistemikoak* (*noski, antza, jakina...*);
deontikoak (*tira, ondo da...*); ***besteratzaileak*** (*aizu...*);
metadiskurtsiboak (*zera...*)

Ez dute tokirik lege-testuetan eta administrazioko testuetan.

5.2. Juntagailuak eta menderagailuak

5.2.a. *Juntagailuak (emendiozkoak, hautakariak, aurkaritzakoak)*

1. Emendiozko juntagailuak:

Lege-testuetako eta administrazioko testuetako esaldien luzera kontuan hartuta, guztiz erabilgarri.

620. artikulua

*Dohaintzek dohaintza-emailea hildakoan sortu behar badituzte ondoreak, azken nahiaren xedapenen izaera dute, **eta** testamentuzko oinordetzari buruz ezarritako erregelak aplikatzen zaizkie (371. or.).*

622. artikulua

*Kontratuei buruzko erregelak arautuko dituzte dohaintza kargadunak, **eta** titulu honetako xedapenek arautuko dituzte ordain gisa emandako dohaintzak, ezarritako kargaren baliotik gorako zatian (371. or.).*

2. Juntagailu hautakariak:

Betekizun biren artean hautatzea dagoenean.

741. artikulua

*Testamentuan seme-alabatasunaren gain egindako aitorpenak ez du indarrik galtzen, nahiz eta testamentu hori ezeztatu, horretan bestelako xedapenik jaso ez **edo** testamentuaren gainerako xedapenak deusezak izan (409 eta 410. orr.).*

742. artikulua

*... testamentu hori baliozkoa izango da, frogatzen denean kaltea testamentukileak nahi gabe eta jakin gabe gertatu dela **edo** testamentukileak zoroaldian egin duela (410. or.).*

3. Aurkaritzako juntagailuak:

Erregela orokorrari salbuespena/ñabardura jartzekotan.

710. artikulua

*Testamentu itxia eskuetsi eta gero, notarioak testamentukileari emango dio testamentu hori; **baina**, aldez aurretik, notarioak egilespen-aktaren kopia eskuestsia jarriko du protokolo arruntean (398. or.).*

173. artikulua

Gurasoek edo tutoreak ez badiote harrerari adostasunik eman, edo horren aurka jarri badira, epaileak bakarrik erabaki dezake harrera, adingabearen intereserako eta Prozedura Zibilar buruzko Legearen izapideekin bat etorritz. Herri-erakundearen proposamenak ere aurreko zenbakian aipaturiko datuak jaso behar ditu. Zernahi gisaz, eta adingabearen intereserako, herri-erakundeak behin-behineko familia-harrera erabaki dezake; familia-harrerak bere horretan iraungo du epaileak ebazpena eman arte (225 eta 226. orr.).

5.2.b. Mota guztietako menderagailuak

Guztiak ere sarri-sarri erabiliak, batik bat, konpletiboak, baldintzazkoak, erlatibozkoak eta denborazkoak.

Menderagailuen zenbait adibide:

49. artikulua (zehir-galdera)

Espainiarrak ezkon daitezke, Espainiatik kanpo ere, ezkontza zein tokitan egin eta toki horretako legeak ezarritako formaren arabera (167. or.).

1819. artikulua (kausala)

Auzia epai irmoaren bidez erabakita egon arren, auzi horren gain transakzioa egiten bada alderdi interesdunetatik batek epai irmoari buruz ez duelako berririk izan, alderdi horrek eska dezake transakzioa hutsaltzea (714. or.).

1677. artikulua (baldintzazkoa)

Gizabanakoek ezin dute elkarrekin sozietate unibertsalik egin, baldin eta haien zat debekatuta badago elkarri dohaintza edo abantaila bat egitea (674. or.).

5.3. Zenbait adberbio, adberbio-esapide eta postposizio-sintagma

Jakinekoda da legegilearen joera, halakoak erabiltzeko.

1599. artikulua

Aurkako itun edo ohiturarik izan ezean, obraren prezioa ordaindu beharko da obra hori ematean (651. or.).

366. artikulua

Landak ibaiertzen mugakide badira, ugazabei dagozkie ur-lasterraren ondorioz landa horiei ezari-ezarian gehitzen zaizkien zatia (290. or.).

1872. artikulua

Besterentze hori egin behar da, zehatz-mehatz, jendaurreko enkantean, eta zordunari, eta, hala denean, bahiaren ugazabari, zitazioa eginez (728. or.).

6. GEROARI BURUZ

Aurrekoak ikusita, esan dezakegu ondorio nagusiak berrindartuta ateratzen direla, euskararen barnean testu juridikoen eta testu-antolatzaileen arteko erkaketa egin ostean:

1. Itzulpenetik sorkuntzara doan bidean, erabilera estrategikoa oinarrikoa da, euskararen diskurtso juridikoa abiatzeko puntuan.
2. Euskararen diskurtso juridikoa abiatu beharrak, bestalde, ezin du tradizioa baztertu, alegia, hizkuntzaren tradizio linguistikoa eta tradizio juridiko urria.
3. Diskurtsoa eta lexikoa/terminologia estekatu behar dira, testugintza juridiko eta administratibo baten peskizan.
4. Euskararentzat espazio juridiko eta administratiboa antolatzeko premia dago, euskarak izan dezakeen estatusak erro-errotik baldintzatu dezake-elako euskararen corpusa zuzenbidean eta administrazioan eratzea.
5. Espazio juridiko horrek dakar diskurtso juridiko propioa eta aldi berean, diskurtso hori linguistikoak ontzeko baliabide arretaz ikertzea. Baliabideok mota askotakoak izan daitezke eta argi dago, diskurtsoaren nondik norakoak baldintzatzen dituztela gaiaren ezaugarriek; kasu honetan, lege eta administrazioaren hizkera bera.
6. Azkenean, bil ditzagun aurrekoak testu honetara, behinola idatzitakoa berretsiz:

*Hartara, **gramatikalitatea** bete dugu, hori zehaztua izan den neurrian, Akademiaren aldetik; **testualitateari** ere arreta berezia eskaini diogu, kasuan kasuko egokitzapenak eginez; **estrategiak**, era berean, helburu izan du gurean lege-munduaren maila desberdinei halako emaitza egokiak eskaintzea euskararen alorretik; eta **tradizioak**, azkenik, eraman gaitu beste puntu batera, hau da, euskarazko idazle klasikoak barru-barrutik aztertzea, prosa-eredu malgu baten peskizan (URRUTIA, A. (2004): «Kardaberaz en erretorikatik egungo testugintzara: bi-deak eta erakutsiak», in *Agustin Kardaberaz, Hirugarren Mendeurrena 1703-2003*, Deustuko Unibertsitatea, Donostia, 255. or.).*

7. BIBLIOGRAFIA

7.1. Testu-antolatzailleak, oro har

CUENCA, M.J. (2006): *La connexió i els connectors. Perspectiva oracional i textual*, Vic: Eumo Editorial, 222 or.

- DOMÍNGUEZ GARCÍA, M. N. (2007): *Conectores discursivos en textos argumentativos breves*, Madril: Arco Libros, 219 or.
- GONZÁLEZ MARTÍN, C. (2009): *Curso de «Análisis» Sintáctico*, Berriozar (Navarra): Cénlit Ediciones, 271 or.
- MARTÍ SÁNCHEZ, M. (2008): *Los marcadores en español L/E: conectores discursivos y operadores pragmáticos*, Madril: Arco Libros, 94 or.
- MARTÍN ZORRAQUINO, M.A. eta MONTOLÍO DURÁN, E. (Koord.), (1988): *Los marcadores del discurso. Teoría y análisis*, Madril: Arco Libros, 286 or.
- MONTOLÍO, E. (2001): *Conectores de la lengua escrita*, Bartzelona: Editorial Ariel, 173 or.
- PORTOLÉS, J. (1998): *Marcadores del discurso*, Bartzelona: Editorial Ariel, 160 or.

7.2. Testu-antolatzaileak, euskararen ikuspegitik

- ESNAL, P. (2002): «Testu-antolatzaileak», *Hizpide. Euskalduntze-Alfabetatzearen aldizkaria*, 50. zk., 25-36. orr.
- (2002): «Testu-antolatzaileen erabilera estrategikoa», *Hizpide. Euskalduntze-Alfabetatzearen aldizkaria*, 51. zk., 19-33. orr.
- EUSKALTZAINDIA - JAGON SAILA. CORPUS BATZORDEA (2008): *Testu-antolatzaileak. Erabilera estrategikoa*, Bilbo: Euskaltzaindia, 102 or.
- IDIAZABAL, I. eta LARRINGAN, L.M. (Arduradunak), (1998): *Koherentzia, kohesioa eta konexioa: testuratzeko baliabideak. Hizkuntzaren azterketa eta irakaskuntza*, Gasteiz: Euskal Herriko Unibertsitatea-Arabako Foru Aldundia, 155 or.
- KALTZAKORTA MENTXAKA, M. (2007): *Prosa komunikagarriago egiten. Zenbait proposamen (I)*, Bilbo: Udako Euskal Unibertsitatea, 422 or.
- PLAZAOLA, I. eta ALONSO FOURCADE, M.P. (Arg.) (2007): *Testuak, diskurtsoak eta generoak. Euskal testuen azterketa korrontea*, Donostia: Erein, 251 or.
- URRUTIA, A. (2004): «Kardaberaz erretorikatik egungo testugintzara: bideak eta erakutsiak», in *Agustin Kardaberaz, Hirugarren Menduekua 1703-2003*, Deustuko Unibertsitatea, Donostia, 255 or.
- ZABALA, I. (Koord), (1996): *Testu-loturarako baliabideak: euskara teknikoa*, Bilbo: Euskal Herriko Unibertsitatea, 224 or.

7.3. Pragmatika eta komunikazioa, oro har

- ARTIGAS, R. (Koord.) (1999): *Habilitats comunicatives. Una reflexió sobre els usos lingüístics*, Vic: Eumo Editorial, 363 or.
- BEAUCHENSE, J. (2001): *Dictionnaire des cooccurrences*, Montréal (Québec): Guérin, 402 or.
- GARCÉS GÓMEZ, M.P. (Zuz.) (2009): *La reformulación del discurso en español en comparación con otras lenguas (catalán, francés, italiano, inglés, alemán e islandés)*, Madrid: Universidad Carlos III de Madrid. Boletín Oficial de Estado, 223 or.

7.4. Pragmatika eta komunikazioa, euskararen ikuspegitik

- HIDALGO, B. (1996): «Euskal joskeraren mito kaltegarriak (I): Nola idatzi euskaraz modu arin, ulergarri eta aberats batean». *Hizpide*, 35. zk., 39-51. orr.
- (1996): «Euskal joskeraren mito kaltegarriak (II): Euskararen hitz ordena libre». *Hizpide*, 36. zk., 21-27. orr.
- (1996): «Euskal joskeraren mito kaltegarriak (eta III): Aditza maiz euskaraz esaldi hasieran». *Hizpide*, 37. zk., 23-31. orr.
- (1996): «Hurbiltze bat euskal hitz-ordenaren tradizioari», *Fontes Linguae Vasconum*, 71. zk., 21-43. orr.
- (2000) «“Galdegai” bat baino gehiago erakutsi ohi duten esaldiez. Hitz ordena esaldian: bereizi beharreko eztabaida arlo bi. Galdegaiaren inguruko ikuspegi berri bila (I)», *Uztaro*, 33. zk. 43-85. orr.

7.5. Itzulpen juridikoa, oro har

- AGUILAR, L. (2001): *Lexicología y terminología aplicadas a la traducción. Curso práctico de introducción*, Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 86 or.
- ARNTZ, R. (Arg.) (1995): *La Traduzione. Nuovi approcci tra teoria e pratica*, Napoli: Cuen, 303 or.
- ASKOREN ARTEAN (1999): *Críteris de traducció de textos normatius del castellà al català*. Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, 1. argitaraldia, 63 or.

- (2006): *Études offertes à Jacques Vanderlinden. Étudier et enseigner le droit : hier, aujourd'hui et demain* (Castonguay, L. eta Kasirer, N., zuz.). Quebec: Les Éditions Yvon Blais Inc, 520 or.
- (2002): *Texto, terminología y traducción* (García Palacios, J. eta Fuentes Morán, M.T., arg.). Salamanca: Ediciones Almar, 1. argitaraldia, 250 or.
- BEAUDOIN, LL.L. (2007): «La traduction juridique au Canada. Contraintes linguistiques et juridiques. L'apport de la jurilinguistique», in SUEUR, J.J. (Zuz.), *Interpréter&Traduire. Actes du colloque international des 25 et 26 novembre 2005 Faculté de Droit de Toulon*, Bruxelles: Bruylant, 171-188. orr.
- BISSARDON, S. (2002): *Guide du langage juridique. Les pièges à éviter*. Paris : Éditions du Juris-Classeur, 357 or.
- CAO, D. (2007): *Translating Law*, Clevedon. Buffalo. Toronto: Multilingual Matters Ltd, 189 or.
- DULLION, V. (2007): *Traduire les lois. Un éclairage culturel. La traduction en français des codes civils allemand et suisse autour de 1900*, Cortil-Wodon: E.M.E. (Éditions Modulaires Européennes) & InterCommunications, 300 or.
- GÉMAR, J.C. (1997): «Traduire le langage du Droit en contexte bilingüe et bijuridique. Le Canada: Un cas d'espèce?», in SCHENA, L., (Arg.), *La Lingua del Diritto. Difficoltà traduttive. Applicazioni didattiche. Atti del primo convegno internazionale Milano, 5-6 ottobre 1995. Centro Linguistico dell'Università Bocconi*, Roma: CISU. Centro d'Informazione e Stampa Universitaria, 73-87. orr.
- (Zuz.) (1982): *Langage du droit et traduction. The Language of the Law and Translation. Essais de jurilinguistique. Essays on jurilinguistics*, Québec: Éditeur officiel du Québec, 320 or.
- ŠARČEVIĆ, S. (1997): *New Approach to Legal Translation*, The Hague. London. Boston: Kluwer Law International, 308 or.
- SPARER, M. eta SHWAB, W. (1980): *Rédaction des lois: rendez-vous du droit et de la culture*, Québec: Éditeur officiel du Québec, 300 or.
- SUEUR, J.J. (Zuz.) (2007): *Interpréter&Traduire. Actes du colloque international des 25 et 26 novembre 2005 Faculté de Droit de Toulon*, Bruxelles: Bruylant, 367 or.

7.6. Itzulpen juridikoa, euskararen ikuspegitik

EUSKO LEGEBILTZARRA/PARLAMENTO VASCO. ITZULPEN ZERBITZUA/SERVICIO DE TRADUCCIONES: *Gaztelania formaletik itzultzeko estrategiak*, in www.parlamento.euskadi.net

Kode Zibila/Código Civil (2007): Bilbo: Deustuko Unibertsitatea eta Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea, 2. argitaraldia, 1281 or.

RIDEAU, J. (2007): «L'Union européenne face aux défis linguistiques», in SUEUR, J.J. (Zuz.), *Interpréter&Traduire. Actes du colloque international des 25 et 26 novembre 2005. Faculté de Droit de Toulon*, Bruxelles: Bruylant, 63-137. orr.

7.7. Hizkera juridikoa eta testu-antolatzaileak, oro har

ANDERSON, W.J. (2006): *The Phraseology of Administrative French. A Corpus-based Stud*, Amsterdam-New York: Editions Rodopi, 289 or.

CAZORLA PRIETO, L.M. (2007): *El lenguaje jurídico actual*, Cizur Menor (Navarra): Editorial Aranzadi, 163 or.

CORNU, G. (2005): *Linguistique juridique*, Paris: Éditions Montchrestien, EJA, 3. argitaraldia, 443 or.

DIDIER, E. (1990): *Langues et langages du droit*. Montréal : Wilson & Lafleur Ltée, 477 or.

FERNÁNDEZ BELLO, P. (2008): «Las colocaciones en el lenguaje jurídico», in MELLADO BLANCO, C., (Zuz.), *Colocaciones y fraseología en los diccionarios*, Frankfurt am Main: Peter Lang, 69-84. orr.

GUIDO, M.G. eta ZAPPULLI, L., (Arg.) (2007): *Il Discorso Legale in Contesti Multiculturali. Studi Interlinguistici*, Milano: Franco Angeli, 139 or.

HERNANDO CUADRADO, L.A. (2003): *El lenguaje jurídico*, Madril: Editorial Verbum, 143 or.

LEBARBÉ, TH. (Koord.) (2008): *Langue du droit. Mots, documents et raisonnements*, Grenoble: Ellug. Université Stendhal, 151 or.

MALATO, M.L. eta FERRARA DA CUNHA, P. (2007): *Manual de Retórica & Dereito*, Quid Iuris Sociedade editora, Lisboa, 350 or.

MANTOVANI, D. (2008): «Lingua e diritto. Prospettive di ricerca fra sociolinguistica e pragmatica», in GARZONE, G. eta SANTULLI, F. (Arg.), (2008): *Il linguaggio giuridico. Prospettive interdisciplinari*, Milano: Giuffrè Editore, 17-56. orr.

- MARTÍN DEL BURGO eta MARCHÁN, Á. (2000): *El Lenguaje del Derecho*, Barzelona: Editorial Bosch, 387 or.
- MORTARA GARAVELLI, B. (2001): *Le Parole e la giustizia. Divagazioni grammaticali e retoriche su testi giuridici italiani*, Torino: Giulio Einaudi editore, 264 or.
- POZZO, B. (2005): *Ordinary language and legal language*. Milano: Giuffrè Editore, 233 or.
- POZZO, B. eta TIMOTEO, M. (Arg.) (2008): *Europa e linguaggi giuridici*, Milano: Giuffrè Editore, 432 or.
- PREITE, CH. (2005): *Langage du droit et linguistique. Étude de l'organisation textuelle énonciative et argumentative des arrêts de la Cour (et du tribunal) de Justice des Communautés européennes*, Roma: Aracne editrice, 318 or.
- ROLAND, H. eta BOYER, L. (1991): *Dictionnaire des expressions juridiques*, Lyon: L'Hermès, 2. argitaraldia, 462 or.
- ROVERE, G. (2005): «Connettivi in sentenze e marche di registro», *Capitoli di Linguistica Giuridica. Ricerche su corpora elettronici*, Alessandria: Edizioni dell'Orso, 137-155. orr.
- SCARPELLI, U. eta DI LUCIA, P. (Arg.) (1994): *Il linguaggio del diritto*, Milano: LED-Edizioni Universitarie di Lettere Economia Diritto, 497 or.
- SCENA, L. eta SNEL TRAMPUS, R.D., (Arg.) (2000): *Traduttori e giuristi a confronto. Interpretazione traduce e comparazione del discorso giuridico*, Bologna: CLUEB. Cooperativa Libreria Universitaria Editrice Bologna, 1. bolumena, 389 or.
- (Arg.) (2000): *Traduttori e giuristi a confronto. Interpretazione traduce e comparazione del discorso giuridico*, Bologna: CLUEB. Cooperativa Libreria Universitaria Editrice Bologna, 2. bolumena, 217 or.
- SCENA, L., (Arg.) (1997): *La Lingua del Diritto. Difficoltà traduttive. Applicazioni didattiche. Atti del primo convegno internazionale Milano, 5-6 ottobre 1995. Centro Linguistico dell'Università Bocconi*, Roma: CISU. Centro d'Informazione e Stampa Universitaria, 285 or.
- VERONESI, D. (Arg.) (2000): *Linguistica giuridica italiana e tedesca. Rechtslinguistik des Deutschen und Italienischen*, Padova: Unipress, 500 or.
- WROBLEWSKY, J. (1989): «Les langages juridiques: une typologie», *Droit et Société*, 8. zk., 13-27. orr.

7.8. Hizkera juridikoa eta testu-antolatzaileak, euskararen ikuspegitik

URRUTIA, A. eta URRUTIA, E. (1980): «Onomasiologia eta Terminologia: www.iev.deusto.es Biblioteka juridiko elebidunaren hustuketarako irizpideak», *AVD-ZEA Academia Vasca de Derecho. Zuzenbidearen Euskal Akademia*, 13. zk., 91-152. orr.

ZENBAITEN ARTEAN (1994): *Hizkera argiaren bidetik*, Gasteiz: Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea, 303 or.

—— (2005): *IVAPeko estilo liburua*, Gasteiz: Herri Arduralaritzaren Euskal Erakundea, 447 or.

—— (2005): *Oinarrizko Hiztegi Juridikoa*, Bilbo: Deustuko Unibertsitatea eta Euskaltzaindia, 83 or.